

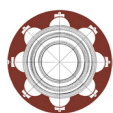
Hasslö kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

HENRIK NILSSON 2020-10-23

LASERNA
RESTAURERING

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Hasslö kyrka

Nättraby-Hasslö församling, Karlskrona-Ronneby kontrakt, Lunds stift, Hasslö socken, Hasslö 4:258, Karlskrona kommun, Blekinge län, Blekinge.

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Hasslö i den blekingska skärgården är en av de så kallade storöarna som skapar det naturligt skyddade hamnläge där Karlskrona anlades under senare delen av 1600-talet. Hasslö kyrka är belägen centralt på Hasslös nordöstra spets, inbäddad mellan villakvarter och lövskogsdungar cirka 500 meter från havet. Kyrkan är uppförd i syd-nordlig riktning, eller mer exakt med koret i nord-nordöst. Orsaken till att den inte uppförts i för kyrkobyggnader traditionell väst-östlig riktning är okänd. Äldre fastighetsgränser kan vara en förklaring, men redan på häradsekonomska kartan 1915–1919 har kyrkans fastighet den diagonala och avvikande riktning den ännu har gentemot kringliggande bostadskvarter. Hasslö har historiskt tillhört Förkärla socken, men 1888 bröt sig Hasslö

Flygbild över Hasslö 2014, tagen från öster. Norr om kyrkan ligger församlingshemmet och i bakgrunden syns bron mot fastlandet via Västra Hästholmen och Almö (utanför bild). Foto: Pär-Martin Hedberg.

liksom Aspö och Tjurkö ur sina moderförsamlingar och bildade egna socknar. Denna trend hade tidigare under 1800-talet inletts i Blekinges skogsbygder och hade liksom på skärgårdsöarna snarare sin förklaring i en lång väg till sockenkyrkan snarare än den kraftiga befolkningsökning som låg bakom bildandet av nya församlingar på många andra håll i landet. 2010 sammanslogs Hasslö till gemensam församling med Nättraby. Fiske och småskaligt jordbruk har tillsammans med stenbrytning historiskt varit de viktigaste näringarna på ön, som sedan 1965 har broförbindelse med fastlandet via Almö.

Kyrkobyggnaden

Hasslö kyrka uppfördes 1890–91 i nygotisk stil, som under andra hälften av 1800-talet var den helt förhärskande arkitekturstilen för nyuppförda kyrkobyggnader i landet. Kyrkobyggnaderna präglas av en medeltidsinspirerad arkitektur utförd med moderna byggnadsmaterial som formtegel och betong. Mot slutet av seklet började nygotiken emellertid blandas upp med andra stilarter och i Hasslö kyrka finns tydliga inslag av nationalromantik. Exteriört framträder det främst i salskyrkans enhetliga volym med brant och långt takfall i vilket det påtagligt låga tornet är indraget. För ritningarna, som senare också kom att användas vid uppförandet av Flymens kyrka, stod stadsingenjören i Karlskrona Hjalmar Thedenius som dessutom ritade den parallellt uppförda kyrkan på Aspö. Kyrkobyggen, liksom andra byggen, godkändes av Överintendentsämbetet och ritningarna kom i samband med detta ofta att bearbetas av någon av ämbetets arkitekter, i Hasslös fall Agi Lindegren medan hans yngre släkting Axel Lindegren ansvarade för Aspö kyrka. Bland Agi Lindegrens främsta verk märks Gustav Vasa kyrka och Biologiska museet, båda i Stockholm. Han ansvarade dessutom för en rad stora kyrkorestaureringar där han ofta själv utförde dekorationsmålerierna och var utöver detta även slottsarkitekt vid Drottningholms slott.

Relativt få förändringar har skett i kyrkan sedan invigning 1891. Vid inventeringen för bokverket *Sveriges kyrkor* 1915 har långhuset betonggolv och koret brädgolv. Väggarna är vitputsade och inredningen i trä är målad i gult eller ekådrad. Tredingstaket är laserat eller målat i brunt. 1924 ersätts yttertaket ursprungliga tjärpapp med tvåkupigt tegel och tornets takryttare täcks om med svartmålad zinkplåt. Varmvattenledning installeras i mitten av 1940-talet och den vedeldade kaminen som tidigare värmt upp kyrkorummet avvecklas. 1954 byts fasadteglet som var kraftigt vittrat ut i sin helhet och takryttaren kläs med kopparplåt. 1960 installeras elektrisk belysning och oljeeldad panna.

Efter ritningar av domkyrkoarkitekt Eiler Græbe 1962 genomförs en omfattande restaurering och ombyggnad. Sakristia hade tidigare inrymmts bakom ett skrank i koret men nu uppförs en rektangulär tillbyggnad öster om koret som i fasad- och takmaterial ansluter till den befintliga kyrkan. Korets prästingång sätts i samband med detta igen. Samtliga fönster förses med innerbågar, kalkstensgolv läggs i koret medan

långhuset får tegelplattor i mittgången och brädgolv under bänkkvarteren, vars bänkantall minskas. Hela interiören målas om, möjligen avser detta den fasta inredningen i trä som får nuvarande färgsättning i grågrön lasyr med detaljer i blått och rött. Ny altarring tillkommer, predikstolens trappa justeras och värme- och elsystem uppdateras. 17 december 1965 återinvigs kyrkan.

Elektrisk klockringning installeras 1974 och året därpå inköps ny kyrkorgel. 1978 läggs yttertaken om, plåt och tegel byts ut i okänd omfattning. Två år senare byts äldre takhängda armaturer frånsett ljuskronorna ut mot nya armaturer och 1982 tillkommer ljudanläggning. Interiören målas om 1985. Väggar målas vita, invändiga dörrar och foder ljusgrå och taket får sin nuvarande trärena gestaltning när en grågrön färg, möjligen tillkommen vid 1960-talets restaurering, tas bort. Fast inredning omfattas inte av ommålningarna. Kring 1990 tillkommer tillgänglighetsramp vid huvudentrén och 2001 inbrotts- och brandlarm. Året därpå installeras bergvärme och wc inreds i det tidigare pannrummet. 2003 delas utrymmet under läktaren invid trappan av till ett separat rum med lättväggar. På senare år har bänkinredningens sittbänkar breddats och bemålningen bättrats.

Interiören fotograferad 1915. I koret är sakristia inrymd bakom skranket och altarringen är betydligt lägre än dagens. Långhuset har betonggolv och något högre takhöjd. Bild från ATA, fotograf W. Andersson.

Exteriör

Kyrkans planform utgörs av rektangulärt långhus med närmast helt indraget torn i söder, lägre och smalare femsidigt kor i norr samt rektangulär sakristia öster om koret. Långhusfasaderna markeras av parställda strävpelare i söder och enkla i norr, där den östra nästan helt inkorporerats i den tillbyggda sakristian. Strävpelarna, som även markerar korets hörn, är murade i två språng avtäckta med kopparplåt. Byggnaden är sannolikt grundlagd direkt på berg och har en utkragande sockel av granitkvadrar avtäckta med kopparplåt. Murverken är uppförda som skalmurar med tegel från Vörta tegelbruk i Nättraby. Fasadteglet, som i sin helhet utbyttes 1954, är murat i kryssförband. Den 1965 adderade sakristian har grundmurar i betong klädda med granit och murverk i utförande som ansluter till den övriga kyrkan. Långhuset har ett brant och i förhållande till kyrkans blygsamma byggnadsvolym påtagligt högt sadeltak. Även tornet och sakristian har sadeltak medan korets branta takfall följer den

femsidiga planformen. Samtliga takfall täcks av tvåkupigt rött tegel. Avtäckningar och avvattningssystem är utförda i kopparplåt.

Huvudentrén i det från långhusgaveln svagt framskjutande tornet nås via en två steg hög trappa i granit samt en ramp i samma material. Kyrkporten utgörs av en hög spetsbågig pardörr vars dörrblad är klädda med stående grön panel och har stora dekorativa smidesgångjärn. Porten sitter i spetsbågig omfattning i fyra språng, över vilken tre höga och småspröjsade träfönster i svagt spetsbågiga omfattningar utgör ljusinsläpp till orgellådan. Fönstren inramas av en svagt spetsbågig valvbåge som vilar på putsade konsoler och utgör vederlag för den övre något utkragande tornfasaden. Klockvåningen har parställda spetsbågiga ljudöppningar med ljudluckor av stående grönmålad panel i samtliga väderstreck utom norr. Gavelröstena åt söder och norr har djup sittande rundfönster i vitmålat järn som omges av trappstegsformade putsdekorationer. Det påtagligt låga tornet, vars takfot endast marginellt överstiger långhusets nockhöjd, kröns av en kopparplåtklädd takryttare med oktagonal planform och hjulkors i smide.

Södra långhusgaveln har två små spetsbågiga fönster som liksom kyrkans övriga träfönster är småspröjsade och vitmålade med mönstermurade flersprångiga omfattningar och kopparplåtsavtäckta solbänkar. Gavelfasaderna pryds, liksom långhusets trappstegsgavel i norr, av stora klöverbladskors och trappstegsformade

Kyrkan från sydost.

bårder i slätputsad och oavfärgad lågre relief. Vapenhuset har mellan de parställda strävpelarna varsitt fönster lika sydfasadens, medan långhuset i övrigt har åtta parställda större fönster i väster respektive öster. Korets fem fönster, ett i varje fasaddel, är ytterligare en storlek större. Korfasaderna har dessutom en takfotsfris i form av mönstermurade strömskift. Rakt i norr kan spåren efter den 1965 igensatta prästingången skönjas i murverk och sockel. Sakristian har två fönster i öster med spetsbågiga omfattningar snarlika långhusets men med rektangulära blyspröjsade bågar och den övre delen av spetsbågen slätputsad. Nuvarande prästingång i västra delen av sakristian sydfasad nås via en fem steg hög granittrappa med smidesräcke och utgörs av en stickbågig enkeldörr med grönmålad stående panel.

Interiör

Genom kyrkans huvudentré i söder nås vapenhuset vars golv är belagt med grå rektangulära kalkstensplattor. Taket utgörs av orgelläktarens undersida i form av ett kassettak med fyllningar av pärlspont och synliga takbjälkar som vilar på profilerade konsoler, allt gråmålat. Väggarna är slätputsade och vitmålade och upptas till stor del av dörröppningar i fyra väderstreck. Mot kyrkorummet leder en stickbågigt avslutad pardörr i ramverkskonstruktion med två fyllningar per dörrblad. Dörrarna som i väster leder till ett förvaringsrum och läktartrappa och i öster till teknikrum med wc (ursprungligen kolbod) utgörs av spetsbågigt avslutade pardörrar med fyra fyllningar per dörrblad. Kyrkportens insida har stående panel medan de inre dörrbladen, även dessa spetsbågiga, har två fyllningar per dörrblad. Samtliga dörrar är målade i samma pärlgrå kulör som taket.

Långhusets golv är belagt med kvadratisk röd klinker. De flankerande bänkkvarteren står på upphöjda brädgolv, med kraftigt sliten lack. Korets ett steg högre golvnivå skjuter ut i långhusets norra del, där predikstol och orgel är placerade. Golvet är här liksom i koret belagt med samma typ av grå kalkstensplattor som i vapenhuset. Väggarna och korets fem valvkappor med dekorlistverk som vilar på kannelerade pilastrar är slätputsade och vitmålade. Övergången mellan långhuset och kor markeras av en spetsbågig triumfbåge med putsad omfattning med imitationsmåleri föreställande rött mönstermurat tegel som vilar på konsoler av svart natursten. Den stickbågiga dörröppningen mellan långhus och vapenhus har en omfattning i snarligt utförande. Långhusets trärena tak, som ursprungligen var ådringsmålat i ljusbrunt, utgörs av ett panelklätt tredingstak som vilar på en dekorativt utformad takstolskonstruktion av så kallad hammerbeam-typ, vanligt förekommande inom framförallt den engelska nygotiken. Varannan takstol vilar på stora profilerade konsoler strax under takfoten och varannan fortsätter längre ner på väggarna mellan de parställda fönstren där de vilar på mindre konsoler. Fönstren i vapenhus, långhus och kor har sedan 1965 innerbågar av tunna svartmålade stålprofiler, i koret försedda med antikglas.

I långhusets nordöstra hörn leder en stickbågig dörröppning i spetsbågig nisch in till sakristian, som har samma golvbeläggning av röda klinker som i långhuset, vitmålade

väggar och plant innertak av omålad fasspontpanel i furu på synliga takbjälkar. Mellan långhus och sakristia finns en liten hall med ytterdörr söder. Utöver ett mindre altare i norr är sakristian möblerad med skåp, bord och lösa stolar.

Orgelläktaren över vapenhuset i söder öppnar upp sig mot kyrkorummet i en hög spetsbågig valvöppning som flankeras av kraftiga framskjutande pelare och bågöppningar med formen av en halv spetsbåge. På läktaren ansluter rundbågiga valvöppningar i syd-nordlig riktning till valvpelarna. Läktarbarriären utgörs av en liggande panel i ljust träimiterande ådringsmåleri med utanpåliggande gråmålad spetsbåge-arkad. Den profilerade överliggaren har en sentida förhöjning. Över läktaren bevarar takstolarna en bemålning i grågrönt som ska ha tillkommit 1965 och på övriga takstolar avlägsnats 1985.

Klockvåningen i tornet och kyrkvinden nås via en brant trappa i trä i orgelläktarens sydöstra hörn. Rummet har obehandlat furugolv, vitmenade väggar och taket utgörs av ett av de övre bjälklagen som har brädning av tryckimpregnerat virke. Via gångbryggor kring klockstolen i furu nås en liten lucka i norra väggen som leder in till vinden som endast utgörs av det lilla utrymmet mellan innertak ochnock. En steg leder ner till det mindre utrymme som tillskapades i och med innertakets sänkning och isolering, där en sannolikt ursprunglig bemålning med listverk i rött och blått kan beskådas.

Kyrkorummet mot koret i norr.

Inredning och inventarier

Hasslö kyrka bevarar i stor utsträckning ursprunglig inredning och inventarier. Om inte annat anges är nedanstående föremål samtida med kyrkan. Merparten av träinredningen har en färgsättning från 1965, i grön lasering med detaljer i bland annat rött och blått.

Altaret utgörs av ett gråmålat blockaltare i trä, uppbyggt i ramverkskonstruktion med fyllningar. Hörnen markeras av pilastrar. Altarprydnaden utgörs av en mindre replik av den danske skulptören Bertel Thorvaldsens flitigt kopierade kristusstaty. En äldre altarprydnad i form av ett stort hjulkors lär finnas bevarat på församlingshemmets vind.

Den femsidiga *altarringen* tillverkades 1965 i samband med sakristians tillkomst och korets omgestaltning. Barriären är uppbyggd som ramverk med rektangulära stående fyllningar. Knä- och handfall är stoppade och klädda med blått tyg.

Predikstolen är placerad i långhusets nordvästra hörn. Korgen har oktagonalt planform men endast fem sidor, vilka pryds av två på varandra stående kvadratiska fyllningar med skuren bladornamentik. Hörnen markeras av listverk utformade som strävpelare och överstycket är profilerat. Det panelklädda klockformade understycket har utanpåliggande volutformade medan det relativt korta skaftet pryds av skuren fyrpassornamentik. Den svängda trappan utmed norra och västra väggen har figursågade genombrytningar.

Dopfunten i trä har marmorimiterande måleri i vitt, grått, gult och svart med förgyllda och grönmålade profilerade listverk. Cuppa, skaft och bas har foten har oktagonalt medan fundamentet har kvadratisk planform.

Den öppna *bänkinredningen* i furu flankerar mittgången i två kvarter. Ryggstöden är uppbyggda av liggande fasspontpanel medan de utpräglade nygotiska figursågade gavlarna kröns av trepass. Bänkarna har sittdynor klädda med orange linneväv, psalmbokshyllor, klädhängare och fotstöd. Sittbänkarna har på senare år breddats. Frånsett denna förändring samt färgsättningen är bänkarna identiska med Aspö kyrkas bänkinredning.

Predikstolen i långhusets nordvästra hörn.

Orgeln med åtta stämmor är tillverkad av Johannes Künkel, Lund 1975. Den femdelade fasaden i betsad furu med synliga pipor har ett rakt och enkelt modernistiskt formspråk.

Kyrkklockan i malm göts till kyrkans invigning 1891 av K.G. Bergholtz i Stockholm och pryds av det allseende ögat i strålgång, bladfriser, girlander, lyror samt bibelcitater från Johannes 3:16.

Bland övriga föremål av kulturhistoriskt intresse bör nämnas två votivskepp, vilket är ett vanligt inslag i kustnära kyrkor. Över mittgången hänger en modell av den fyrmastade barken *Tassmania* från Glasgow som tillkom 1965 genom gåva från sjömannen Emil Gustafsson, Hasslö. I långhusets sydöstra hörn står ett äldre votivskepp tillverkat och skänkt till kyrkan 1911 av kyrkvärden Sven Larsson, Hasslö.

Dopfunten och altaret är samtida med kyrkan medan altarringen tillkom 1965.

Kyrkogård

Hasslö kyrkogård invigdes 1888, tre år innan kyrkan var färdiguppförd. Den äldsta delen har formen av en rektangel i samma syd-sydväst-nord-nordöstliga sträckning som kyrkan. En första utvidgning skedde som en förlängning i söder på 1920-talet medan en större utvidgning i norr och väster på 1960-talet, på vilken församlingshemmet stod färdig 1972, anlades i en striktare nord-sydlig riktning anpassad efter de omliggande villakvarteren. År 2000 adderades en solfjäderformad del i väster med minneslund och en 2018 invigd askgravlund.

Kyrkogården omgärdas till största del av en kallmurad bogårdsmur av fältsten med ingångar genom svartmålade smidesgrindar. Församlingshemmet avgränsas i väster av järnstaket och i öster av kedjor, båda i stenspallare. Samtliga kyrkogårdsdelar är gräsbevuxna och indelas av relativt breda grusgångar. Gamla kyrkogården bevarar ett mindre antal grusade gravplatser omgärdade av stenramar, i övrigt är gravstenarna placerade rakt i gräset. Högre vårdar typiska för decennierna kring sekelskiftet 1900 varvas med lägre hållna stenar vanliga från 1930-talet och framåt, däribland flera större familjegravar med klassicistisk utformning. Enstaka äldre järn- och träkors förekommer liksom nyare mer organiskt utformade stenar. Utmed muren mot församlingshemmet i norr finns ett lapidarium för åtgångna gravstenar.

Gamla kyrkogården karaktäriseras av högre vårdar typiska för decennierna kring sekelskiftet 1900 varvade med lägre hållna stenar vanliga från 1930-talet och framåt.

På 1960-talets utvidgning dominerar lägre och bredare vårdar helt. Gravplatserna är delvis ordnade utmed låga rygghäckar av buxbom eller oxbär. Den senaste utvidgningen från 2000 har till större del inte tagits i bruk. Utmed sydvästra gränsen återfinns emellertid både askgravlund och minneslund. Vid den senare finns en högrest minnessten över församlingsbor som avlidit till sjöss. Stenen restes 1968 och har troligen flyttats hit när den nya kyrkogårdsdelen och minneslundan anlades. Kring minnes- och askgravlundan har vegetationen en friväxande karaktär med bland annat björk, ek, rönn och en. På kyrkogården i övrigt är växtligheten begränsad men lövträd förekommer både som solitärer och trädader, dels ek och björk, men även oxel och blodlönn.

Byggnader på kyrkogården

Bårhuset i kyrkogårdens sydvästra hörn är samtida med den första utvidgningen på 1920-talet. Byggnaden har rektangulär planform, vitmenade fasader och flackt sadeltak avtäckt med rött tegel. Den stickbågiga entrén i öster har grönmålade portblad med stora dekorativa smidesgångjärn. I norr och söder finns två mindre stickbågiga fönster med småspröjsade järnbågar.

Församlingshemmet norr om kyrkan som stod färdigt 1972 är tydligt inspirerat av kyrkobyggnaden gällande volym samt fasad- och takmaterial samtidigt som tidstypisk

fönster- och dörr indelning ger byggnaden en tydligt modernistisk prägel. Till församlingshemmet adderades 1989 en lägre vinkelbyggnad med bland annat expedition och personalutrymmen, även denna med rött fasadtegel och rött tvåkupigt taktegel på det i detta fall betydligt flackare sadeltaket.

Kulturhistorisk karaktärisering för Hasslö kyrkoanläggning

Hasslö kyrka är belägen centralt på Hasslös nordöstra spets, inbäddad mellan villakvarter och lövskogsdungar cirka 500 meter från havet. Kyrkan är uppförd i syd-nordlig riktning, eller mer exakt med koret i nord-nordöst. Hasslö är en av de så kallade storöarna som skapar det naturligt skyddade hamnläge där Karlskrona anlades under senare delen av 1600-talet. Historiskt har ön tillhört Förkärla socken, men 1888 bröt sig Hasslö liksom Aspö och Tjurkö ur sina moderförsamlingar och bildade egna socknar. Denna trend hade tidigare under 1800-talet inletts i Blekinges skogsbygder och hade liksom på skärgårdsöarna snarare sin förklaring i en lång väg till sockenkyrkan än i den kraftiga befolkningsökning som låg bakom bildandet av nya församlingar på många andra håll i landet. Fiske och småskaligt jordbruk har tillsammans med stenbrytning historiskt varit de viktigaste näringarna på ön, som sedan 1965 har broförbindelse med fastlandet via Almö.

Hasslö kyrka uppfördes 1890–91 i nygotisk stil, vilket sedan 1860-talet hade varit den förhärskande stilen för nyuppförda kyrkobyggnader i landet. För ritningarna, som senare också kom att användas vid uppförandet av Flymens kyrka, stod stadsingenjören i Karlskrona Hjalmar Thedenius som dessutom ritade den parallellt uppförda kyrkan på Aspö. Kyrkobyggen, liksom andra byggen, godkändes av Överintendentsämbetet och ritningarna kom i samband med detta ofta att bearbetas av någon av ämbetets arkitekter, i Hasslös fall Agi Lindegren medan hans yngre släkting Axel Lindegren ansvarade för Aspö kyrka. Bland Agi Lindegrens främsta verk märks Gustav Vasa kyrka och Biologiska museet, båda i Stockholm. Han ansvarade dessutom för en rad stora kyrkorestaureringar där han ofta själv utförde dekorationsmålerierna och var utöver detta även slottsarkitekt vid Drottningholms slott.

Nygotikens kyrkobyggnader präglas av en medeltidsinspirerad arkitektur utförd med moderna byggnadsmaterial som formtegel och betong. Mot slutet av seklet började den strikt symmetriska och utpräglat höjdsträvande nygotiken som dominerat 1870- och 1880-talen blandas upp med andra stilarter. I Hasslö kyrka finns tydliga inslag av nationalromantik. Exteriört framträder det i en låg tyngdpunkt och satt karaktär gestaltad i salkyrkans enhetliga volym med brant och långt takfall i vilket det satta tornet är indraget. Det mest renodlat nygotiska inslaget utgörs snarast av

det femsidiga koret med dess strävpelare. Frånsett den av domkyrkoarkitekt Eiler Græbe 1965 adderade sakristian i öster, som i material och fasadgestaltning ansluter till den ursprungliga kyrkan, har exteriören genomgått mycket få förändringar. Det ursprungliga papptaket har ersatts av tvåkupigt taktegel vilket är ett ovanligt inslag på premodernistiska kyrkor i Lunds stift, där enkupig modell får sägas vara helt förhärskande gällande taktegel.

Även interiört bevarar kyrkan i stor utsträckning sin ursprungliga gestaltning, där kyrkorummet präglas av det panelklädda tredingstaket med sina synliga dekorativa takbjälkar med skurna profiler och svarvade ändknoppar. Taktypen är inspirerad av den engelska nygotiken och är vanligt förekommande i svenska nygotiska kyrkor som inte är valvslagna, ett valv som dels kunde vara kostnadsrelaterat men mot slutet av seklet även går att härleda till nationalromantikens idéströmningar. Sedan färgen avlägsnats har taket förlorat en del av sin tidstypiska prägel och den träreana gestaltning får istället sägas vara ett uttryck för 1960-, -70-, och -80-talens ideal. Ursprunglig bemålning, med listverk i kraftiga blå och röda kulörer, finns emellertid bevarad på vinden över den sänkta taknivå som tillkom 1965. I övrigt är de vitmenade väggarna, triumfbågens tegelimiterande måleri och korets kryssvalv med dekorativa ribbor typiskt nygotiska detaljer som är av stor betydelse för upplevelsen av den kulturhistoriska miljön. Till denna kategori hör även ursprungliga dörrblad i vapenhuset.

Fast inredning och inventarier är till stora delar samtida med kyrkan och präglas av ett enkelt men enhetligt formspråk som bidrar till upplevelsen av det nygotiska kyrkorummet som helhetsmiljö. Sentida inslag utgörs främst av Johannes Künkels orgelfasad från 1975 och pendelarmatur i mässing och glas från cirka 1980, båda med tydligt modernistisk prägel. Från restaureringen 1965 härrör altarringen, vars tidslösa utformning och med den övriga inredningen i trä samkomponerade färgsättningen gör att den ansluter väl till den äldre inredningen. De båda votivskeppen symboliserar kyrkans och socknens maritima koppling.

Hasslö kyrkogård omgärdas till största del av en bogårdsmur av kallmurad fältsten med smidesgrindar och präglas generellt av gräsbevuxna kvarter mellan breda grusgångar och en sparsmakad vegetation som främst kommer till uttryck i solitära lövträd eller trädrader av ek, oxel, björk och blodlönn. I övrigt har kyrkogården tre relativt tydliga karaktärer, där den ursprungliga delen kring kyrkan och den mindre utvidgningen i söder från 1920-talet, med tidstypiskt vitmenat bårhus, utmärks av att högre vårdar typiska för decennierna kring sekelskiftet 1900 varvas med lägre hållna stenar vanliga från 1930-talet och framåt, däribland flera större familjegravar i klassicistisk utformning. Enstaka äldre järn- och träkors förekommer också, liksom nyare mer organiskt utformade stenar. Utmed muren mot församlingshemmet i norr finns ett lapidarium för åtgångna gravstenar. På 1960-talets utvidgning dominerar lägre och bredare vårdar helt och gravplatserna är delvis ordnade utmed låga rygghäckar av buxbom eller oxbär, en vanlig gestaltning kring mitten av 1900-talet. Den senaste utvidgningen från 2000 har inte tagits i bruk för kistbegravningar men mer sentida

gravskick representeras i form av en minneslund som anlades i samband med utvidgningen och en askgravlund som tillkom 2018. Vid minneslundan finns en högrest minnessten över församlingsbor som avlidit till sjöss.

Att tänka på vid förvaltningen av kyrkoanläggningen

- Hasslö kyrkas främsta kulturhistoriska värde ligger i dess till stor del välbevarade ursprungliga gestaltning. Inte minst interiört är det de många originaldetaljerna som tillsammans bildar ett konsthistoriskt intressant kyrkorum. Detta bör beaktas vid alla eventuella förändringar i kyrkan, även små ingrepp kan påverka helhetsbilden.

Skydd m.m.

Kyrkan och kyrkogården skyddas som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen.

Källor och litteratur

Underhållsplan för Hasslö kyrka (2004-10-12), SWECO FFNS Arkitekter AB, Karlskrona.

Vård- och underhållsplan – Hasslö kyrkogård (Rapport nr 2019:20), Ankdammen Konsult, Karlskrona

Andersson, W. *Sveriges kyrkor - konsthistoriskt inventarium, Blekinge Band I, Medelsta härad*, Stockholm: Svenska Bokhandelscentralen, 1932.

Ullén, M. (red.). *Blekinge – Landskapets kyrkor*, Stockholm: Riksantikvarieämbetets förlag, 2002.

Lantmäteriet. Historiska kartor: https://historiskakartor.lantmateriet.se/historiskakartor/show.html?showmap=false&sd_base=rak2&sd_ktun=52414b5f4a3131322d342d3339&archive=RAK, hämtad 2020-10-16.

Riksantikvarieämbetet. Fornsök: <https://app.raa.se/open/fornsok>, hämtad 2020-10-16.

Konversation med Patric Ogenblad (2020-10-23), kyrkogårds- och fastighetsförman i Nättraby-Hasslö församling.

Platsbesök 2020-10-09.

Övriga uppgifter

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Henrik Nilsson, byggnadsantikvarie

Kvalitetsgranskning: Max Laserna, byggnadsantikvarie

Inventeringsdatum: 2020-10-09.

Fältinventering: Max Laserna, Henrik Nilsson

Foto (där inte annat anges): Max Laserna och Henrik Nilsson

Layout: Henrik Nilsson

Färdigställd: 2020-10-23.